

RUPIECIE

Debata sąsiedzka

Na straganie w dzień targowy
takie słyszy się rozmowy...

Dofinansowano ze środków
NARODOWEGO FUNDUSZU
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

caritas
laudato sí

Opracowanie przygotowane zostało na zlecenie Caritas Polska przez zespół CoopTech Hub.

Redaktorzy opracowania: Alicja Wójcik i Rafał Krenz.

Projekt „Caritas Laudato Si’: Aktywna edukacja wspólnot Caritas w zakresie przeciwdziałania nadkonsumpcji w dążeniu do gospodarki o obiegu zamkniętym” realizowany przez Caritas Polska współfinansowany jest ze środków NFOŚiGW w ramach programu priorytetowego nr 7.2.1 Edukacja ekologiczna Część 1) Edukacja ekologiczna na lata 2021-2025. Niniejszy materiał został opublikowany dzięki dofinansowaniu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Za jego treść odpowiada wyłącznie Caritas Polska.

OPIS SYTUACYJNY

Na naszym osiedlu zorganizowano jarmark związany z lokalnym świętem. Na jarmark zaproszono różnych miejscowych rzemieślników, rękodzielników i artystów. Zaplanowano też część artystyczną uświetniającą nasze święto.

Integralną częścią jarmarku jest pchli targ, gdzie każdy może przynieść niepotrzebne rzeczy i je sprzedać. Nas szczególnie interesuje spore stoisko z „rupieciami”: starymi narzędziami, częściami, nieużywanymi urządzeniami i wyposażeniem domowym, prowadzone przez pana Zbyszka oraz panią Zosię.

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI (INSCENIZACJI)

Pracujemy w zespołach ok. 6-8 osobowych. Jeśli uczestników wydarzenia jest więcej niż 8-10 dzielimy ich na 2 lub 3 zespoły, a co za tym idzie tworzymy 2 lub 3 stoiska z „rupieciami”.

- Stoisko z „rupieciami”: Pan Zbyszek i/lub pani Zosia głośno zapraszają do swojego stoiska, zachęcają do swoich towarów, ale też nieco narzekają na swój marny los, zwłaszcza na to, że stare rzeczy już nikomu nie są potrzebne...
- Przy stoisku, na zaproszenie sprzedawców, gromadzi się kilkoro uczestników jarmarku. Każde jest z nieco „innej bajki”, ma swoje poglądy i doświadczenia – patrz opis ról, poniżej.
- Podejmują rozmowę w odpowiedzi na ofertę i narzekanie p. Zbyszka/ Zosi.
- Uczestnicy komentują, doradzają lub proponują jakieś działania, jednak ich stanowisko musi się mieścić w logice „roli”, jaką otrzymali w tej grze. Rozmowę prowadzą swobodnie, bez żadnego „z góry” ustalonego scenariusza i bez „z góry” ustalonych konkluzji.
- Spodziewanym efektem tego spotkania jest diagnoza aktualnych zwyczajów i postaw zakupowych (czy stare rzeczy i rękodzieło wciąż mają sens?) oraz próba sformułowania jakiejś odpowiedzi na tak zdefiniowaną sytuację.
- Przebieg jest trzyetapowy:
  - a) Dyskusja przy stoisku – spontaniczna rozmowa/ inscenizacja uczestników (ang. role play);
  - b) Podsumowanie tego co się wydarzyło przy stoisku – jak się czuli uczestnicy, co myśleli i co uważają na ten temat; uczestnicy
  - c) Planarna dyskusja moderowana na temat aktualnego modelu konsumpcji, prowadzona z na zakończenia warsztatu.

WSTĘP DO INSCENIZACJI

Na naszym osiedlu zorganizowano jarmark związany z lokalnym świętem. Na jarmark zaproszono różnych miejscowych rzemieślników, rękodzielników i artystów. Zaplanowano też część artystyczną uświetniającą wasze święto. Integralną częścią jarmarku jest pchli targ, gdzie każdy może przynieść niepotrzebne rzeczy i je sprzedać.

Jedno ze stoisk prowadzi ja: sztukmistrz nad sztukmistrze. Umiem np. zaczarować filiżankę w myszkę...

A teraz zaczaruję was tak, że każde z was stanie się całkiem kimś innym. Sądzą, że użyję różdżki? Otóż nie. Wcale nie. Użyję kartki!

Właśnie tak. Każda i każdy z was otrzyma taką oto kartkę i zamieni się w osobę na niej opisaną. Musicie tylko przeczytać ten opis ze zrozumieniem. To są prawdziwe czary ... Jesteście innymi ludźmi!

Teraz zwiedzajcie stoiska jarmarczne... No fakt. Mamy tylko jedno. Ale tak się składa, że to akurat ono nas interesuje. Pogadajcie ze sprzedawcą. Może coś znajdziecie dla siebie. Może czegoś się dowiecie. Może spotkacie kogoś, kogo z dawna poszukujecie.

OPIS RÓL W INSCENIZACJI

To jest opis wiedzy i stanu ducha poszczególnych uczestników. Uczestnicy mogą się wypowiadać swobodnie, ale ich stanowisko i formułowane rady muszą się mieścić w logice „roli” opisanej poniżej.

Sprzedawca ze stoiska jarmarkowego (p. Zbyszek i/lub p. Zosia)

Stare przedmioty już nikomu nie są potrzebne; w dawnych czasach kupowano je do dalszego wykorzystania, jako części lub podstawę zrobienia z tego czegoś nowego. Tatuś to zbierał każdą śrubkę; niczego nie wyrzucał. Teraz czasy się zmieniły i wszystko idzie kiepsko; to wszystko przez te produkty z Chin i supermarkety.

Zadanie: 1) Głośno zapraszacie ludzi do swojego stoiska i zachwalacie swoje towary, przekonujecie do kupna. 2) W rozmowie z ludźmi narzekacie na swój marny los, na złe czasy, które nastały ...

3) Jesteście niezadowoleni. Szukacie jakiegoś wyjścia z sytuacji.

Kolekcjoner

Jesteś kolekcjonerem staroci – głównie antyków, ale też przedmiotów dekoracyjnych. Dostrzegasz w przedmiotach oferowanych przez p. Zbyszka i p. Zosię potencjał do dalszego ich wykorzystania jako przedmiotów dekoracyjnych. Zbierasz je sam/sama, ale masz też kilkoro znajomych, którzy lubią styl Vintage lub Boho, a ty ich wspierasz. Przedmioty z tego stoiska wymagają tylko drobnych napraw albo przeróbek. Uważasz na przykład, że ze stylowej butli można zrobić ładną lampę. Chodzi ci po głowie zamiana twojego hobby w sposób na życie, a może nawet biznes... ale boisz się działać samotnie...

Zadanie: 1) Próbujesz wybrać coś dla siebie. 2) Przekonujesz ludzi, jak można wykorzystać te przedmioty. 3) Szukasz jakiejś perspektywy rozwoju.

Emeryt złota rączka w starym stylu (lub żona Emeryta)

Dziwi się, że jest taki problem; „w moich czasach, to reperowaliśmy wszystko sami”; sam umie naprawić żelazko, czy odkurzacz; uważa, że ten świat „zszedł na psy”.

Zadanie: 1) Przekonujesz ludzi, jak można wykorzystać te przedmioty. 2) Widzisz na stoisku wiele przydatnych rzeczy, ale boisz się, że dołączą do Twojej kolekcji z garażu. 3) Szukasz jakiegś pomysłu jak wykorzystać takie „zapasy”.

Ekolog entuzjasta - zna fakty; wie, że domowy sprzęt jest teraz niereperowalny-jednorazowy; praktyka kupowania nowych jednorazówek przyczynia się do generowania góry śmieci; chce postępować inaczej; szukał, ale nie znalazł fachowców; chciałby „coś z tym zrobić”

Zadanie: 1) Pytasz, jak można wykorzystać te stare przedmioty? Nie chcesz by zostały wyrzucone. 2) Szukasz pomysłu, jak powrócić do napraw starego sprzętu lub przedłużenia mu życia.

Młody gadżeciarz sceptyk - uważa, że technologia gna tak szybko, że stare są nieprzydatne, np. jego nowy telefon jest lepszy niż stary sprzedawcy jarmarkowego; Po co mu takie starocie; ale narzeka, że nie ma tutaj gdzie się spotykać; nikogo prawie nie zna.

Zadanie: 1) Wyraża sceptycyzm względem staroci. 2) Chcesz jednak wiedzieć, czym są te dziwne zgromadzone tu przedmioty.

Sąsiad z pobliza (1)

Ma w domu kilka starych mebli, które wymagają naprawy, ale nie wiesz jak je zreperować. Ubolewasz nad tym. Na stoisku szukasz czegoś przydatnego, do wykorzystania. Nie masz jednak zbyt dużo czasu, by się uczyć całej sztuki renowacji mebli. Masz w domu kolekcję różnych narzędzi po ojcu, a nawet zbyteczną maszynę do szycia. Leżą w garażu od lat.

Dlatego szukasz fachowców, którzy mogą naprawić twoje meble lub sprzęty. Ale fachowcy zniknęli z rynku. Chciałbyś „coś z tym zrobić”.

Zadanie: 1) Szukasz części zamiennych. 2) Szukasz pomysłu, jak zająć się swoimi starymi meblami przy braku fachowców.

Sąsiad z pobliza (2) - Nie masz żadnych konkretnych intencji. Przeszedłeś/ przyszedłaś bo jest fajna impreza. Zwiedzasz stoiska. Gadasz z ludźmi o tym i owym. Jesteś samotny/ samotna. Masz mało przyjaciół i okazji do spotkań. Taka impreza otwiera ci możliwości kontaktu. O ekologii wiesz niewiele, ale umiesz liczyć i wiesz, że para butów za 400 zł starcząca na 6 lat jest tańsza niż 5 par tanich butów po 100 zł.

ZADANIE: 1) Szukasz kontaktu z ludźmi. 2) Szukasz pomysłu na spędzanie wolnego czasu.

Pani/Pan z miejscowego domu kultury i/lub z miejscowej parafii - mają wolny lokal, a nawet nieco narzędzi używanych przez ich konserwatora budynku

ZADANIE: 1) Szukasz aktywnych ludzi. 2) Szukasz pomysłu, na zagospodarowanie zwolnionego pomieszczenia.

Starszy sąsiad, co ma warsztat mechaniczny - narzeka, że nikt już nie ostrzy nożyczek, tylko kupuje nowe, a wszystko jest niskiej jakości; chyba zamknie warsztat - ostatni już w dzielnicy

ZADANIE: 1) Przeszedłeś ponarzekać. 2) Ale wbrew pozorom szukasz pomysłu co ze sobą zrobić w tym nowym, nieprzyjaznym świecie.

PODSUMOWANIE INSCENIZACJI, TEGO CO SIĘ WYDARZYŁO PRZY STOISKU

- Uczestnicy wychodzą ze swoich ról.
- Dyskusja moderowana przez prowadzącego. Jeśli warunki pozwolą (mało zespołów, dostatek prowadzących) najlepiej to zrobić osobno dla każdego zespołu. Jeśli nie ma takich warunków, podsumowanie robimy planarnie.
- Uczestnicy podsumowują przebieg gry. Każdy przedstawia się kim był w inscenizacji, ale mówi z perspektywy własnej. Ocenia: jak się czuł w swojej roli, jak ocenia konkluzje do których grupa doszła, jaka była dynamika grupy (czy zadziałała się integracja, czy nie), co sprzyjało dochodzeniu do konkluzji i do integracji, a co przeszkadzało.
- Jeśli pojawiły się inne wnioski i pomysły, to nie pomijamy ich, tylko skrętnie notujemy i zapisujemy te konkluzje.

DYSKUSJA MODEROWANA NA ZAKOŃCZENIE WARSZTATU

- Plenarna dyskusja, moderowana przez prowadzącego.
- Zadając własne pytania prowadzący moderuje dyskusję tak, by sprecyzować wnioski.
- Tu mamy dwie sytuacje: a) optymalną - uczestnicy sami doszli do rozwiązań technicznych i społecznych, na których nam zależy; b) gdy do takich wniosków trzeba ich doprowadzić. W obu przypadkach jednak nie dyktujemy uczestnikom rozwiązań, lecz szanujemy ich poglądy i rzeczywiste doświadczenia uznając je jako podstawę dyskusji podsumowującej.
- Prowadzący dąży do wypisania wniosków obejmujących
  - a) rozwiązania sprawy dot. braku opcji napraw sprzętu domowego - kawiarenka naprawcza;
  - b) rozwiązania sprawy dot. dezintegracji społecznej i braku wspólnych działań mieszkańców - wspólnota działania.

REKWIZYTY

- Rupieciarnia symulująca stoisko sprzedawcy jarmarkowego;
- Flip-chart i pisaki
- Opis roli każdej z postaci

ZAŁĄCZNIK NR 1: Opisy ról uczestników inscenizacji

Karty z zadaniami dla uczestników inscenizacji są na następnych stronach (do wydruku):

1. Sprzedawca ze stoiska jarmarkowego

(p. Zbyszek i/lub p. Zosia)

Okoliczności:

Na naszym osiedlu zorganizowano jarmark związany z lokalnym świętem. Rozłożyliśmy więc nasze stoisko z „rupieciami”: starymi narzędziami, częściami, nieużywanyymi urządzeniami i wyposażeniem domowym.

Osobiste poglądy i sytuacja:

Prowadzimy ten interes od lat. Znamy się na starociach, wiele z nich to antyki, zabytki techniki. Gdy żył nasz Tatuś chętnie je kupowano do naprawy, na części lub innego wykorzystania. Tatuś to zbierał każdą śrubkę, niczego nie wyrzucał. Ale teraz stare przedmioty już nikomu nie są potrzebne. Niczego się już nie naprawia. Klientów jest mało. Interes prawie umarł. To wszystko przez te produkty z Chin i supermarkety. Jesteście niezadowoleni. Szukacie jakiegoś wyjścia z sytuacji. Szkoda wam staroci, ale macie dzieci, więc potrzebujecie zmiany.

Twoje zadania:

- 1) Głośno zapraszacie ludzi do swojego stoiska i zachwalacie swoje towary, przekonujecie do kupna.
- 2) W rozmowie z ludźmi narzekacie na swój marny los, na złe czasy, które nastały ...
- 3) Jesteście niezadowoleni. Szukacie jakiegoś wyjścia z sytuacji.

2. Kolekcjoner

Sytuacja:

Na tym osiedlu zorganizowano jarmark związany z lokalnym świętem. Zainteresowało cię spore stoisko z „rupieciami”: starymi narzędziami, nieużywanyymi urządzeniami i wyposażeniem domowym, prowadzone przez pana Zbyszka oraz panią Zosię.

Opis roli:

Jesteś kolekcjonerem staroci – głównie antyków, ale też przedmiotów dekoracyjnych. Dostrzegasz w przedmiotach oferowanych przez p. Zbyszka i p. Zosię potencjał do dalszego ich wykorzystania jako przedmiotów dekoracyjnych. Zbierasz je sam/sama, ale masz też kilkoro znajomych, którzy lubią styl Vintage lub Boho, a ty ich wspierasz. Przedmioty z tego stoiska wymagają tylko drobnych napraw albo przeróbek. Uważasz na przykład, że ze stylowej butli można zrobić ładną lampę. Chodzi ci po głowie zamiana twojego hobby w sposób na życie, a może nawet biznes... ale boisz się działać samotnie...

Twoje zadania:

- 1) Próbujesz wybrać coś dla siebie.
- 2) Przekonujesz ludzi, jak można wykorzystać te przedmioty.
- 3) Szukasz jakiejś perspektywy rozwoju.

3. Emeryt złota rączka w starym stylu (lub żona Emeryta)

Sytuacja:

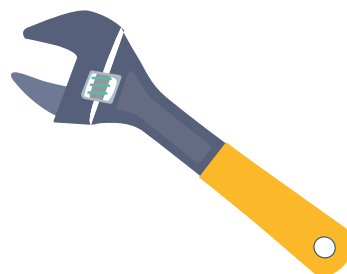
Na twoim osiedlu zorganizowano jarmark związany z lokalnym świętem. Zainteresowało Cię spore stoisko z „rupieciami”: starymi narzędziami, nieużywanymi urządzeniami i wyposażeniem domowym, prowadzone przez pana Zbyszka oraz panią Zosię.

Opis roli:

Dziwi cię problem p. Zbyszka/ p. Zosi. „W moich czasach, to reperowaliśmy wszystko sami”. Umiesz naprawić żelazko, czajnik elektryczny, czy odkurzacz. Uważasz, że ten świat „zszedł na psy”, skoro wyrzuca się tyle przydatnych rzeczy. Sam masz w domu kolekcję „starych śrubek”. Leżą w garażu od lat. Martwisz się, że twoje wnuki to wyrzucą, a ty nie masz pomysłu co z nimi zrobić.

Twoje zadania:

- 1) Przekonujesz ludzi, jak można wykorzystać te przedmioty.
- 2) Widzisz na stoisku wiele przydatnych rzeczy, ale boisz się, że dołączą do Twojej kolekcji z garażu.
- 3) Szukasz jakiejś pomysłu jak wykorzystać takie „zapasy”.

4. Ekolog entuzjasta

Sytuacja:

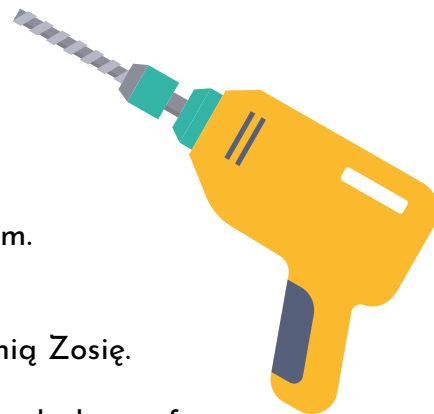
Na twoim osiedlu zorganizowano jarmark związany z lokalnym świętem. Zainteresowało cię spore stoisko z „rupieciami”: starymi narzędziami, nieużywanymi urządzeniami i wyposażeniem domowym, prowadzone przez pana Zbyszka oraz panią Zosię.

Opis roli:

Nie dziwi cię problem p. Zbyszka/ p. Zosi. Wiesz, że współczesna gospodarka preferuje produkty „jednorazowe”, które mają szybko być zastępowane nowymi. Wiesz, że celowo skraca się żywotność produktów i ogranicza możliwości ich naprawy. Większy obrót, większy zysk. Wiesz też praktyka kupowania wciąż nowych jednorazówek przyczynia się do generowania gór śmieci. Dlatego szukasz części zamiennych i fachowców, którzy mogą naprawić twoje zepsute żelazko. Ale fachowcy zniknęli z rynku. Chciałbyś „coś z tym zrobić”.

Twoje zadania:

- 1) Pytasz, jak można wykorzystać te stare przedmioty? Nie chcesz by zostały wyrzucone.
- 2) Szukasz pomysłu, jak powrócić do napraw starego sprzętu lub przedłużenia mu życia.

5. Gadżeciarz sceptyk

Sytuacja:

Na twoim osiedlu zorganizowano jarmark związany z lokalnym świętem. Zainteresowało Cię spore stoisko z „rupieciami”: starymi narzędziami, nieużywanyymi urządzeniami i wyposażeniem domowym, prowadzone przez pana Zbyszka oraz panią Zosię.

Opis roli:

Jesteś młody. Problemy p. Zbyszka/ p. Zosi cię nie poruszają. Uważasz, że postęp techniczny jest dobry i że przynosi duże możliwości. Cieszysz się, gdy wypuszczą nowe urządzenie. Np. każda nowa generacja telefonu ma nowe możliwości. Stare to rupiecie. Miejsce rupieci jest w zakładzie utylizacyjnym. To nie twój problem. Ale lubisz wszelkie oryginalne przedmioty. Na stoisku dostrzegasz różne „fikuśne” rzeczy. Nie wiesz do czego służą, ale twoi znajomi ich nie mają... No i masz poczucie, że tutaj nie ma gdzie się spotykać; nikogo prawie nie znasz.

Twoje zadania:

- 1) Szukasz części zamiennych.
- 2) Szukasz pomysłu, jak zająć się swoimi starymi meblami przy braku fachowców.

---

6. Sąsiad z pobliza (1)

Sytuacja:

Na twoim osiedlu zorganizowano jarmark związany z lokalnym świętem. Zainteresowało cię spore stoisko z „rupieciami”: starymi narzędziami, nieużywanyymi urządzeniami i wyposażeniem domowym, prowadzone przez pana Zbyszka oraz panią Zosię.

Opis roli:

Masz w domu kilka starych mebli, które wymagają naprawy, ale nie wiesz jak je zreperować. Ubolewasz nad tym. Na stoisku szukasz czegoś przydatnego, do wykorzystania. Nie masz jednak zbyt dużo czasu, by się uczyć całej sztuki renowacji mebli. Masz w domu kolekcję różnych narzędzi po ojcu, a nawet zbyteczną maszynę do szycia. Leżą w garażu od lat. Dlatego szukasz fachowców, którzy mogą naprawić twoje meble lub sprzęty. Ale fachowcy zniknęli z rynku. Chciałbyś „coś z tym zrobić”.

Twoje zadania:

- 1) Pytasz, jak można wykorzystać te stare przedmioty? Nie chcesz by zostały wyrzucone.
- 2) Szukasz pomysłu, jak powrócić do napraw starego sprzętu lub przedłużenia mu życia.
- 3) Szukasz jakiegś pomysłu jak wykorzystać takie „zapasy”.

7. Sąsiad z pobliza (2)

Sytuacja:

Na twoim osiedlu zorganizowano jarmark związany z lokalnym świętem. Zainteresowało cię spore stoisko z „rupieciami”: starymi narzędziami, nieużywanyymi urządzeniami i wyposażeniem domowym, prowadzone przez pana Zbyszka oraz panią Zosię.

Opis roli:

Nie masz żadnych konkretnych intencji. Przeszedłeś/ przyszłaś bo jest fajna impreza. Zwiedzasz stoiska. Gadasz z ludźmi o tym i owym. Jesteś samotny/ samotna. Masz mało przyjaciół i okazji do spotkań. Taka impreza otwiera ci możliwości kontaktu. O ekologii wiesz niewiele, ale umiesz liczyć i wiesz, że para butów za 400 zł starcząca na 6 lat jest tańsza niż 5 par tanich butów po 100 zł.

Twoje zadania:

- 1) Szukasz kontaktu z ludźmi.
- 2) Szukasz pomysłu na spędzanie wolnego czasu.

8. Pani/Pan z miejscowego domu kultury/ KGW/ parafii

Sytuacja:

Na swoim osiedlu organizujesz jarmark związany z lokalnym świętem. Wśród różnych stosik zainteresowało cię to z „rupieciami”: starymi narzędziami, nieużywanyymi urządzeniami i wyposażeniem domowym, prowadzone przez pana Zbyszka oraz panią Zosię. Znasz tych wystawców od lat.

Opis roli:

Jesteś animatorem/animatorką społeczną. Organizujesz różne wydarzenia dla ludzi w twojej gminie/ parafii. W waszym obiekcie zwolniło się pomieszczenie po zamkniętym projekcie. Macie nawet nieco narzędzi używanych przez waszego konserwatora budynku. Szukasz aktywnych ludzi. Wiesz, że w wymiarze społecznym $2+2=6$. Ludzie razem mogą zrobić więcej niż osobno.

Twoje zadania:

- 1) Szukasz aktywnych ludzi.
- 2) Szukasz pomysłu, na zagospodarowanie zwolnionego pomieszczenia.

1. Starszy sąsiad, co ma warsztat mechaniczny

Sytuacja:

Na twoim osiedlu zorganizowano jarmark związany z lokalnym świętem. Zainteresowało cię spore stoisko z „rupieciami”: starymi narzędziami, nieużywanyymi urządzeniami i wyposażeniem domowym, prowadzone przez pana Zbyszka oraz panią Zosię.

Opis roli:

Narzekasz, że teraz to nikt już nie ostrzy nożyczek, tylko kupuje nowe, a wszystko jest niskiej jakości. Chyba zamkniesz warsztat – ostatni już w dzielnicy. Jesteś sfrustrowany. Przyszedłeś popatrzeć jak idzie innym. W zasadzie na nic nie liczysz, bo nie wiesz, co można z tym zrobić.

Twoje zadania:

- 1) Przyszedłeś ponarzekać.
- 2) Ale wbrew pozorom szukasz pomysłu co ze sobą zrobić w tym nowym, nieprzyjaznym świecie.

